

כב' השופט

סארי ג'יוסי

"מתעורר חשש ממשי כי המכון נעול בדעתו ואינו מסוגל לבחון את שאלת המסוכנות המינית באופן פתוח וניטרלי".

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

רמ"ש 79291-08-26 **המבקשת נ' המשיב ואח'**

לפני כבוד השופט סארי ג'יוסי

המבקשת **המבקשת**
ע"י ב"כ עוה"ד שירה רביד

נגד

המשיב **המשיב**
ע"י ב"כ עוה"ד שלומית סטרוגנו

פסק דין

1. לפני בקשת רשות ערעור על החלטת בית משפט לענייני משפחה בצפון (כב' השופטת ע' גלעד משולם) מיום 25.06.2026 בתלה"מ 23429-04-23 אשר דחתה את בקשת המבקשת למינוי מומחה חיצוני ועצמאי לבחינת מסוכנות של המשיב, ולעיכוב ביצוע ההחלטה מיום 20.5.2026 אשר הורתה על השלמת חוות הדעת של מכון ** לעניין המסוכנות המינית. למעשה, בהחלטה הותיר בית משפט קמא את בדיקת המסוכנות המינית בידי מכון **, לאחר שהמכון חיווה את דעתו ביחס למסוגלות ההורית של המשיב והורה על הסרת הפיקוח.

2. המבקשת טוענת כי שאלת המסוכנות והמוגנות של הקטינה לא נבדקה מעולם באופן ייעודי, שכן מכון ** מונה לכתחילה לצורך הערכת מסוגלות הורית בלבד ואין לו את ההכשרה והכלים הקרימינולוגיים המובנים לביצוע הערכת מסוכנות. לדבריה, מכון ** כבר גיבש עמדה נחרצת בחוות דעתו המקורית מיום 6.1.2026 והמליץ על הסרת הפיקוח מזמני השהות של המשיב עם הקטינה, ללא ביצוע הערכת מסוכנות, ולכן אינו יכול לשמש כגורם אובייקטיבי ועצמאי לבדיקה החדשה.

בנוסף, המבקשת מלינה על כך שבית המשפט קמא צמצם את מנדט הבדיקה למסוכנות מינית בלבד, בעוד היא עתרה להערכת מסוכנות כוללת כלפי הקטינה (לרבות סיכון לפגיעה פיזית או רגשית, ויסות ושליטה בדחפים). המבקשת מדגישה כי קיים ממצא פוזיטיבי בדוח הסופי של חוקרת הילדים, אשר קבעה ברמת ודאות גבוהה כי הקטינה נחשפה לאיברי המין של אביה ושל המלווה.

3. התבקשה תשובת המשיב. בתשובתו עתר לדחית בקשת רשות הערעור על הסף ולחלופין לגופה ולחייב את המבקשת בהוצאות. לטענתו, מדובר בניסיון פסול לעקוף החלטות שיפוטיות קיימות ולנהל מסלול עוקף ערעור בשל חוסר שביעות רצון מתוצאות חוות הדעת.
המשיב מבהיר כי הוא מתמודד במשך למעלה משלוש שנים עם טענות חמורות והליכים מפוקחים, כאשר התלונה שהוגשה נגדו במשטרה נחקרה ונסגרה ביום 04.06.2025 תוך שצויין כי "לא נמצאה אשמה פלילית במעשיך". לטענתו, הוא שילם את חלקו בשכר הטרחה של מכון ** ופעל לקידום בדיקת המסוכנות המינית שהורחבה בהסכמתו, בעוד שהמבקשת היא זו שסיכלה את הבדיקה במו ידיה, בכך שנמנעה פעם אחר פעם מלשלם את חלקה חרף החלטות בית המשפט.
המשיב מוסיף כי החלטת בית משפט קמא הינה מפורטת ומבוססת היטב על התרשמותו הישירה מהצדדים בדיון ההוכחות ועל הפסיקה הרלוונטית, ואין כל עילה להתערבותה של ערכאת הערעור בהחלטת ביניים זו.

דיון והכרעה

4. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתשובת המשיב, הגעתי לכלל מסקנה כי יש ליתן רשות ערעור, לדון בבקשה כבערעור ולקבלו בחלקו. נסיבות המקרה דנן, ובמרכזן שלומה וביטחונה של הקטינה, נמנות עם אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות של ערכאת הערעור כבר בשלב זה של ההליך.
אך תחילה אדרש בקצרה למאפייני בדיקת מסוגלות הורית ובדיקת מסוכנות מינית, ונקודות ההשקה שביניהן.

5. **בדיקת מסוגלות הורית אל מול בדיקת מסוכנות מינית**
בדיקת מסוגלות הורית ובדיקת מסוכנות ובפרט מסוכנות מינית, משיקות זו לזו, ולעיתים אף שלובות זו בזו באופן הדוק, ובפרט בהליכים משפטיים דוגמת המקרה דנן. אכן, הערכות מקצועיות אלו הן בעלות מטרות שונות, אולם קיומו של חשד למסוכנות מינית משפיע באופן מובהק וישיר על קביעת המסוגלות ההורית. בל נשכח כי מסוגלות הורית מוגדרת כיכולתו של הורה לספק את צרכיו הפיזיים, הרגשיים, החינוכיים וההגנתיים של הילד וקיומה של מסוכנות מינית כלפי הילד משמעותה כי נפגעה באופן אנוש יכולתו הבסיסית של אותו הורה לספק לילד סביבה בטוחה ומוגנת, וברי כי לא ניתן לקבוע מחד כי הורה הוא "בעל מסוגלות" לצד קביעה של מסוכנות מינית.
כמו כן, למרות ההשקה, הבדיקות מבוצעות על ידי מומחים בעלי הכשרה שונה: בדיקת המסוגלות ההורית על ידי פסיכולוג קליני בעוד שבדיקת מסוכנות מינית על ידי קרימינולוג קליני או פסיכיאטר מורשה להערכת מסוכנות מינית.

נוכח המפורט לעיל, עת בדיקת המסוגלות רחבה וכוללת בעוד שבדיקת מסוכנות מינית ספציפית וממוקדת בסיכון פוטנציאלי לפגיעה, מן הראוי לגשת לבדיקת המסוכנות תחילה, ורק לאחריה לבדיקת המסוגלות, כאשר תוצאות בדיקת המסוכנות אמורות לשמש את המומחה המבצע בדיקת מסוגלות הורית.
אשר לביצוע בדיקה משולבת, יש להותיר הדבר לאותם מקרים בהם המכון מחזיק במומחים בעלי הכשרה לביצוע שתי הבדיקות.

6. ובחזרה למקרה שלנו;
מסקנתו של בית משפט קמא לפיה יש להותיר את בדיקת המסוכנות המינית בידי מכון ** מעוררת קושי ועלולה לפגוע בהבטחת מוגנותה של הקטינה והשגת התכלית לשמה נועד המינוי – בירור קיומה או העדרה של מסוכנות מינית. בית משפט קמא מצא, כי קיימת נחיצות ממשית בביצוע הערכת מסוכנות מינית, והורה בהחלטתו מיום 20.5.2026 על הרחבת המנדט לביצוע אבחון מסוכנות מינית למשיב. החלטה זו מסורה כולה לשיקול דעתה הרחב של הערכאה הדיונית, ולא מצאתי כי קמה הצדקה להתערב בקביעה זו לרבות בהיקף המינוי ומטרתו. על כן, יש לדחות טענות המבקשת לפיהן היה על בית משפט קמא למנות מומחה לבדיקת מסוכנות כללית. עם זאת, סבורני כי היה עליו למנות מומחה אחר תחת ביצוע הבדיקה על ידי מכון **, אשר המליץ על הסרת הפיקוח במסגרת חוות דעתו, ובכך גילה דעתו בדבר העדר מסוכנות מכל סוג.

להלן מספר אמירות וקביעות מתוך חוות הדעת ומתשובות ההבהרה של מכון **, המצביעות על כך שהמכון גיבש עמדה לגבי האב, שייתכן ותהיה לה השלכה או השפעה על הערכת המסוכנות:

- בחוות הדעת הראשית נכתב כי קשייו של האב "אינם חמורים כמו שהאם תופסת אותם, או מצריכים המשך ליווי לטווח הרחוק", וכי "ניתן לשקול את הסרת הליווי מהמפגשים עם הקטינה". בנוסף, במסגרת בדיקת האינטראקציה בין האב לקטינה נקבע כי "האינטרקציה אינה מעלה צורך בהמלצות מיוחדות".
- בתשובות המכון לשאלות ההבהרה חזר המכון על עמדתו לפיה קשייו של האב "אינם במידה השוללת את מסוגלותו ההורית" וכי "הקשיים אינם במידה המצריכה המשך ליווי."
- בתשובה לשאלה האם הקטינה זקוקה להגנה, השיב המכון: "לא התרשמנו שהקטינה זקוקה להגנה במצבים אלו, שכן לא התרשמנו שמדובר בקשיים במידה שמצריכה הגנה, אלא שמצריכה הכוונה וטיפול".
- בתשובה נוספת הבהיר המכון כי "עצם השימוש בסמים קלים באופן מזדמן אינו מעיד בפני עצמו על חוסר מסוגלות הורית".

- במכתב המכון מיום 29.4.2026, שנכתב לאחר שהמומחית עיינה בחומרי החקירה של הקטינה בפרקליטות, הצהיר המכון מפורשות על היעדר שינוי בעמדתו. המכון קבע כי "לא עלו בבדיקות השונות (במכון **) אינדיקציות התומכות באפשרות של התנהגות מינית לא מותאמת של האב כלפי הקטינה". המומחית סיכמה כי "גם לאחר העיון בחומרי החקירה של הקטינה, אין שינוי בעמדתנו או בהמלצות הנגזרות ממנה".

7. חיזוק נוסף לכך שהבדיקה החדשה אינה נתפסת כהערכה עצמאית ופתוחה עולה ממכתב המכון מיום 25.5.2016. במכתב זה הבהיר המכון כי "המסקנה אודות מסוכנותו של האב יכולה להינתן על ידינו רק כחלק מאינטגרציה של הראיון החדש עם יתר המבחנים שנערכו בחוות הדעת הקודמת". המכון אף הציע כי "ניתן לסמן בצבע את כל השינויים שיערכו בחוות הדעת", דבר המעיד כי לשיטתו מדובר בעדכון מסמך קיים שמסקנתו כבר גובשה.

8. במצב דברים זה, מתעורר חשש ממשי כי המכון נעול בדעתו ואינו מסוגל לבחון את שאלת המסוכנות המינית באופן פתוח וניטרלי והפקדה של בדיקה מעין זו בידיו חותרת תחת מראית פני הצדק ועקרונות היסוד של הליך הוגן.

9. כמו כן, לצורך גיבוש הערכת מסוכנות מדויקת, מן הראוי לבצע בדיקות המצויות בתחום מומחיותו של הבודק, וכי יש להורות על החלפת מומחה כאשר המומחה הראשון אינו בעל ההכשרה המקצועית המתאימה [ראו בע"מ 3372/14 פלוני נ' פלונית (נבו 12.5.2014)].
מכון ** מונה לכתחילה להערכת מסוגלות הורית בלבד, ובתשובותיו לשאלות ההבהרה אישר במפורש כי "בשום שלב בחוות הדעת לא נקבעה רמת המסוכנות" וכי לא נעשתה הערכת מסוכנות. הערכת מסוגלות הורית אינה תואמת מתודולוגית להערכת מסוכנות, והסתמכות על הערכה שאינה ייעודית חוטאת למטרתה.
כמו כן, מכון ** אף שב והדגיש בעצמו כי חוות הדעת הנוגעת למסוכנות תהיה למעשה הרחבה של חוות הדעת הקודמת על ידי ראיון נוסף בלבד. "מובהר מראש כי חוות דעת זו לא תכלול שימוש בראיונות מובנים למחצה כ-HCR-20 או SVR-20 או כל כלי אחר מסוג זה, אשר אינם חלק מהכלים בהם עושה שימוש מכון ** בהערכות מסוכנות" כלומר, אין בידי המכון אפשרות מעשית לבצע בדיקת מסוכנות מינית איכותית ומיטיבה ומכאן שמתחייב מינוי מומחה אחר.

10. יתרה מכך, חשיבות המינוי החיצוני מתחדדת נוכח קיומו של ממצא פוזיטיבי חמור, לפיו בדוח הסופי קבעה חוקרת הילדים ברמת ודאות גבוהה כי הקטינה נחשפה לאיברי המין של אביה ושל המלווה. קביעה זו התבססה על כך ש"בדיקת מהימנות ראשונית" שנערכה לקטינה בתחילת החקירה נמצאה תקינה, וכי הקטינה שיתפה פעולה ותיארה תיאורים ספונטניים.

בצד קביעה זו, חוקרת הילדים ציינה כי קיים "קושי ראייתי" הנובע מגילה הצעיר של הקטינה (שהייתה בת שלוש וחצי במועד החקירה) ומקשיי ריכוז.
הפסיכולוגית של מכון ** נאחזה בקושי זה וכי בעטיו לא ניתן לקבוע את מהימנות הדיווח, תוך שהיא מקישה מכך ש"ייתכן שהדברים לא קרו מעולם".
מנגד, המבקשת מדגישה כי הקושי להוכחת עבירה ברף הפלילי אינו מבטל את קביעתה המקצועית של חוקרת הילדים כי הקטינה אכן נחשפה בפועל לתכנים אלו.

11. סבור אני, כי בכל אותם מקרים דוגמת זה שלפנינו, בהם מתחבטים בתי המשפט, זאת בעיקר בשל המתח בין ההליך הפלילי לבין ההליך האזרחי, מן הראוי לשוב ולחדד את ההבדלים שבין השניים, וההשלכות על הבירור שנערך. על אף שההליכים עשויים להישען על אותה מסכת עובדתית, תכליותיהם, ההשלכות הנובעות מהם, אמות המידה הראייתיות והכלים הדיוניים העומדים במסגרתם אינם זהים.
ההליך הפלילי נועד לברר את אחריותו הפלילית של אדם ולהכריע אם יש להטיל עליו סנקציה מטעם המדינה, ואילו ההליך האזרחי נועד להכריע בזכויות ובחובות שבין בעלי הדין ולהעניק, לפי העניין, סעד מתאים. בהתאם, אי־העמדה לדין, סגירת תיק או זיכוי בהליך הפלילי אינם מובילים, כשלעצמם ובהכרח, למסקנה כי לא הוכחה אחריות במישור האזרחי; ייתכן שהמעשה לא הוכח מעבר לספק סביר, אך הוכח במאזן ההסתברויות הנדרש בהליך האזרחי. ת"א (מחוזי ת"א) 30532-05-24 פלונית נ' סער נוריאל (נבו 09.12.2024).

כמו כן, הכלים העומדים לרשות בית המשפט בהליך האזרחי הם ייחודיים לו, ומרגע שקיימות ראיות לכאורה אודות פגיעה מינית, מן הראוי לעצור את ההליכים, ועל בית המשפט להפנות הצדדים לבחינה אצל מומחה.
לעומת זאת, ההליך הפלילי הוא דיכוטומי יותר, ואף אם העדות שנגבתה ע"י חוקר/ת ילדים היא מהימנה, התוצאה אינה תמיד זהה בשני מישורי הבירור. כאשר נדרשת המאשימה לשאלה האם להגיש כתב אישום, השיקולים המנחים אותה הם חדים וברורים. מכאן, סגירת תיק חקירה במשטרה או אי-עמידה ברף הפלילי הנדרש אינם מעידים כי לא הייתה אלימות, אינם שוללים מסוכנות ואינם מייתרים את בחינתה.

על בסיס מתח זה, נכון להציע מודל לפיו במקרים שבהם מיוחסת רמת מהימנות גבוהה לעדות הקטין, יש למנות מומחה חיצוני אשר יערוך בדיקת מסוכנות מובנית ומבוססת כלים מדעיים מתוקננים, במנותק מתוצאותיו של ההליך הפלילי. ההחלטה על סגירת התיק, משקפת רק את היעדרה של תשתית ראייתית במישור הפלילי, אך אינה שקולה לקביעה קלינית של היעדר סיכון עתידי לקטין.

12. אעיר בסוף דבריי כי הלכה פסוקה היא שערכאת הערעור לא תיטה לפסול חוות דעת של מומחה מטעם בית המשפט, אלא בהתקיים פגם מהותי היורד לשורש העניין, חשש ממשי למשוא פנים או פגיעה בעצמאות שיקול הדעת [ראו רע"א 7352/21 פלוני (קטין) נ' קרנית, קרן לפיצוי נפגעי תאונות דרכים (17.11.2021); רע"א 9229/23 בלה וינשטוק נ' עשת סורין ייזום ובניה בע"מ (12.7.2023)].

אכן, בקשה לפסילת מומחה או להחלפתו המוגשת לאחר שחוות דעתו כבר ניתנה, מעלה חשש מובנה כי מקורה הוא אך ורק בחוסר שביעות רצונו של בעל הדין מן התוצאה המקצועית שנתקבלה. אולם, בענייננו, אין מדובר בניסיון גרידא של המבקשת לבצע "מקצה שיפורים". כאשר המומחה עצמו מבהיר מראש כי אינו רואה בהערכה החדשה בדיקה עצמאית וכי מסקנתו תינתן רק כאינטגרציה עם ממצאיו הקודמים, מתעצם החשש למשוא פנים ולעיוות דין ולא ניתן לצפות ממנו לבצע בחינה נקייה, אובייקטיבית ונטולת פניות של אותן נסיבות. הדברים אמורים במיוחד נוכח הסדר הנכון של ביצוע הבדיקות, עליו עמדתי קודם: תחילה בדיקת מסוכנות מינית ורק לאחריה בדיקת מסוגלות הורית. אמנם במקרה שלנו לא ניתן להשיב הגלגל אחורנית, ובדיקת המסוגלות כבר נערכה, אולם היא כאמור כפופה לממצאי בדיקת המסוכנות המינית, שמן הראוי כי תיערך בנסיבות דנן על ידי מומחה אחר, עת פגיעה של מראית פני הנייטרליות ותקינות ההליך המקצועי מצדיקה תוצאה זו, אף אם הגורם המקצועי פעל בתום לב מלא [ראו רע"א 7921/20 פלוני נ' מרכז החינוך העצמאי לת"ת ובתי ספר (14.12.2020)].

13. אשר על כן, החלטת בית משפט קמא מיום 25.6.26 מבוטלת. אני מורה על מינוי מומחה חיצוני ובלתי תלוי, קרימינולוג קליני בעל מומחיות ייעודית, אשר יבצע הערכת מסוכנות מינית למשיב כלפי הקטינה. הסדרי הפיקוח הקיימים על מפגשי המשיב עם הקטינה יוותרו על כנם ללא כל שינוי עד להשלמת הערכת המסוכנות ומתן החלטה חדשה בעניין.

המשיב ישא בהוצאות המבקשת בסך של 4,000 ₪.

עירבון שהופקד יוחזר למבקשת באמצעות באת כוח.

מותר לפרסום לאחר מחיקת שמות הצדדים והשמטת פרטים מזהים.

ניתנה היום, כ"ח חשוון תשפ"ז, 08 נובמבר 2026, בהעדר הצדדים.

סארי ג'יוסי, שופט

גט OVER

משפחה • משפט • ומה שביניהם

WWW.GET-OVER.CO.IL